

између националних и наднационалних норми.

Очигледно је да су најсложеније ситуације у којима долази до размимоилажења између норми међународног уговора и норми националног устава које је национални уставни суд већ тумачио.

Противречности између националних и наднационалних правних поредака најизразитије излазе на видело управо у таквим случајевима.

О тој врсти размимоилажења може се рећи следеће. Проевропска оријентација нових демократских земаља у погледу утврђивања места и улоге међународних норми у националним правним порецима, коју сам већ поменуо, не умањује приоритетан значај устава за националне уставне судове и правни систем у целини у случајевима када национални устав може да обезбеди свеобухватнију заштиту људских и грађанских права и слобода него релевантне норме међународног уговора.

Уколико се ове околности не узму у обзир, постоји опасност од „укидања“ уставне контроле у контроли усаглашености са наднационалним нормама, што је у вези како са правом ЕУ тако и са правом Европске конвенције. Спремност различитих правних поредака на сарадњу и дијалог постаје једино конструктивно средство за превазилажење размимоилажења и предупређивање правних сукоба. Тај дијалог гради се на разумевању и прихватању одређених резерви у вези са питањима у погледу којих друга страна није спремна да одступи (наравно, питање резерви је прикладно само у оквиру општих основних начела). Таква „правна коегзистенција“ није могућа у условима подређености.

Дијалог између различитих правних система представља једини основ за постизање потребне равнотеже између њих. Нарочита пажња коју наднационална тела придају одредбама које чине „језгро“ овог уставног идентитета умањује вероватноћу сукоба између националног и наднационалног права. Такво „уставно језгро“ формирају норме о основним правима, као и норме о основама уставног система који их јемчи. Уставни суверенитет државе је, по правилу, у таквим питањима очуван. Делотворност целокупног европског система заштите права и слобода и даља хармонизација европског правног простора у овој области, у великој мери зависе од успешности овог дијалога.

Када се то примени на подручје Савета Европе, најважнији део усаглашавања националних правних система са нормама Европске конвенције могло би да одигра усавршавање законодавне функције Европског суда, који уз сву своју објективну зависност од процеса европских правних интеграција и судске глобализације, пати од недостатка демократског легитимитета. Наше заједничке расправе о општим проблемима и спремност да саслушамо једни друге представљају наш практичан допринос стварању предуслова за демократски легитимитет законодавне активности Европског суда у духу делиберативне демократије, тј. демократије рационалног дискурса,